

מסורת הש"ס

- (א) ונקמן סה. ע"ה.
(ב) ונדרים לג. ב"ק נח.
(ג) וי"ל מלקבל.

הגהות הב"ח

- (א) גבי דלמא ליה מיל נטל זכור דפתח ליה מיל: (ב) רשב"ם ד"ה בני רב וכו' מכיון שאלה לו נתתי לו: (ג) ד"ה ומה מוכר וכו' אי"י יהיב את דודי מקמי דמחזיק לא קנה: (ד) וס' ח"ד מה שאין בשניה: (ה) ד"ה דכסף ובעטין אין מועיל קיין שיהא נאמר שדות: (ו) ד"ה ורב קדשין וכו' במתנה זו בלום כדאמרין: (ז) ד"ה דלמא שאלו בבי גדר שהיה: (ח) ד"ה אלימא וכו' שלא יבטלו בו כדרי שאל: (ט) ד"ה דלמא וכו' חזיר את הים: (י) ד"ה החזיק וכו' דרפק זה פורחא כדלקמן: (יא) תוס' ד"ה ה"י וכו' דל"ג ליה דהיינו מצי לממר וכו' לא עיילי בה ה"י וכו' כספרי דגרסי דמעשרה:

מוסף תוספות

- א. דמסירת מפתח סבורא לו לך חזק וקני. רשב"א. ולכשיחזיק יקנה. ר"ן. ב. דאיתו שאין בידו מפתח איך יכנס ויבדוק. תוס' פסחים ד. ע"ה. ג. דמסירת דבריקת חמץ דרבנן, דמאורייתא בבטולא בעלמא סגי, לא חטילו חובה זו אלא על מי שספק בידו לעשות יותר והוה מי שהמפתח בידו. ג. דכרך שהבעלים נועלין בתיהם כדי למנוע מהם רגל כל אדם. רשב"א. ע"ה. ד. ופתיחת בית נמי (דהא קאמר בהזקק. ותיחיד ותפתח) אין דרך בני אדם לפתוח בית שאינו להם כשהוא נעול בתוך. רבתי יונה. ע"ה. ה. ע"ה. כ"ח.

שלא בפניו ל"ל כו'. אם בזה להחזיק שלא בפניו דמוכר כגון בעיר אחרת או אפי' באותה העיר שלא מדעתו של מוכר לא הו"ל חזקה אלא א"כ א"ל מוכר ללוקח לך חזק וקני ואפי' אם נתן לו מעות לא קני במעות כגון בעיר שכונתין שטר דאין הכסף מועיל עד שיחזיק או עד שיכתוב

השטר כדאמר' בפ"ק דקדושין (דף

טו.) עלה דהך משנה נכסים שיש להם אחריות נקנין בכסף כו' אמר רב ל"ש אלא במקום שאין כותבין את השטר אבל במקום שכותבין את השטר לא קנה עד שיכתוב לו את השטר ואי פריש פריש שפירש בכסף אקנה קיין גמור בלא חזקה ושטר אכל מסתמא לא קני במעות עד דמחזיק: בעי רב. הך דרייתא הוה שמינא ליה דקתני בפניו אבל שלא בפניו לא הו"ל חזקה עד דא"ל בזהדא לך חזק וקני וקמבעט ליה מי לימא דבמכירה מיירי אבל במתנה מכיון שאלמר לו (ו) נותנתי לו קרקע זו והלך והחזיק שלא בפניו הו"ל חזקה ואע"ג דלא א"ל לך חזק וקני וכדמפרש טעמא לקמיה דנותן בעין יפה נתן או דלמא לא שאל: מאי סינעי ליה לאבא. במתנה טפי ממכר ק"ו הו"ל דלא קני עד דא"ל לך חזק וקני: ומה מוכר דקיידי ליה וכו'. לוקח למוכר היום ולמחר לאחר שיחזיק שהרי ע"מ כן הו"ל מחזיק כדי לפרוש דמים למוכר דמוכר לא מפסקי כיון (א) דקבל כל הדמים אי"י יהיב ליה (ב) מקמי דמחזיק וחי לא קנה כדפרישית לעיל וכגון במקום שכותבין את השטר כדמצינא בקדושין (דף טו.) מכל לו י' שדות ב' מדינות כיון שהחזיק בשדה אחת קנה כולן מה שאין בשניה דנ"ל שנתן לו דמי כולן כו' אלמא אחר נתינת דמים בעין חזקה ואפי' אי

א"ל מוכר ללוקח לך חזק וקני הו"ל חזקה ואי לא לא: מפנה. דאין לו כי אם חסרון ממנו לא כל שכן דלרף למימר ליה לך חזק וקני ולא ליהוי חזקה עד דא"ל דלמא לכשיצא להחזיק כבר חזר בו ומתנתו: ורב דקבעי לה סבר איכא למימר מאן דיהב במתנה בעין יפה יהיב שמחת חביבה נתן לו והלך נחל ליה שילך ויחזיק ואיכא למימר דכמאן דא"ל דמי והלך מספקא ליה. ושמואל נמי דשמיטא ליה ס"ל היכא אמרינן בעין יפה נתן ה"מ כגון לאחר שהחזיק ונתקיימה המתנה הו"ל דלמרינן בעין יפה נתן לו מכל וכל שלא שיר לעצמו במתנה זו (י) דלמאן לעיל (נא) המוכר שדהו לאשמו קנתה והבעל אוכל פירות במתנה קנתה ואין הבעל אוכל פירות אבל כל זמן דמספקא לן אי גמר להקנות המתנה או לא מספקא אין לנו לומר שנתן את שלו במתנה עד דמפרש ואומר לך חזק וקני: דאמר שמואל (י) גדר גדר. שהיה בני פחות מ"י והשלימו לעשרה לפי שלא יוכלו לעלות עליו וליכנס בשדה: פרץ פריש. החזיק הפריש: דמעיקרא. כשהיה פחות מ"י לא הו"ל סלקי לה אין יכולין לעלות דרך עליו ליכנס בשדה כגון שהיה עשוי בשפוע או היה בני על מקום מדרון: והשפא נמי לא סלקי לה מאי קעציד. ואמאי הו"ל חזקה דכל בנין בלא אורף לא הו"ל חזקה: ואלא דמעיקרא הו"ל סלקי לה. מיהא בדוחק והשפא והשלימו לעשרה לא סלקי לה כלל טובא עביד ואין זה ראוי לקרות כל שהוא ואע"פ שבנין כל שהוא גדר: והשפא סלקי לה דהוא גדר: והוא דהשפא אהני להכי דסלקי דדוחקא ומעיקרא הו"ל סלקי לה דדוחקא ואורחא דמילתא נקט דסתם השלימו לעשרה מעיקרא סלקי לה דדוחקא והשפא סלקי לה דדוחקא: והשפא קעייני לה דדוחקא. ולא בעי לתרובי דמעיקרא לא עיילי כלל והשפא עיילי לה דדוחק דטובא עבד דשווייה פתח. וצ"י נעל כל שהוא נמי איכא לפרושי כה"ג שסתם פתח סתמיה כל שהוא דמעיקרא עיילי לה דדוחקא והשפא עיילי לה דדוחקא א"י שקבע מנעול בלתי נעול צו דהיינו ציין אבל סגר את הדלת ונעל במפתח צנכסי הגר אינה חזקה דאין זה אלא עושה מלואה לשמור בית חבירו ומצריח ארי מנכסי חבירו הו"ל דללקמן משמעתין. ואע"ג דבצי שכירות צמים אמרי' בפסחים (דף ד.) משמער לו מפתחות הוי בחזקת שוכר ויה"ל לגבי לקנותו ה"מ צנכסי ומשכיר לתצורו אבל צנכסי הגר מ"י מסר לו מפתחות שיקנה הלכך קריין בעין כל שהוא: נאן לרור. צנכסי שגבדו השדה. וכולה שמעתי אנכסי הגר קאי וה"ה לקונה דבר מחבירו: נעל לרור. מן הגדר ועשה צו נקב: ה"ז חזקה. וכגון דמהני לשדה כדמפרש ואזיל: מאי נתן כו'. למאי אהני האי נתינה ונטילה דליהוי חזקה: אינלימא נתן לרור וסכר מיל. ראה נהר שוטף ורואה ליכנס דרך נקב וצא זה וסתם את הנקב בצורר וסכר את המים מן השדה שלא יכנסו בו (י) שלא יטעפו את השדה: ואפי' מיהא מיל. שנאספו לה מים בצד האחד ועשה נקב בצד השני כדי שיצאו לחוץ: האי מצריח ארי וכו'. הא למה זה דומה למשיב אצידה דכל ישראל מנוזין להציל ממון חביריהו מן ההיזק ואין קריי חזקה אלא דומיא דגדר ופך שעושה צו ציין או כל תיקון הארץ לו לשדה כגון משקה מים או זומר או זורע או חרש: דלמא לה מיל. כמו למד פתיל (בבבב יט) וצמח פסור (פסחים קו.) חייב (י) המים שצנכסו שלא יצאו לחוץ חזקה כמו משקה את השדה דומיא דחורש שמתקן את השדה ומייפץ השפא: וז' דפסח ליה מיל. ע"י נטילת לרור נכנסו המים מן הנהר דרך חור שצנכסו: וא"ר אפי' ארי' ב' שדות. של גר הסמוכין זה לזה אלא שיש מזה אחד ציניין: החזיק באחד מהן. כגון דרפק צה (י) כדלקמן (נז.) ומכיון לקנותה לצדה ולחצרתה לא נתן לב לקנות קנאה לאותה שדה לצדה ואי לא הוה מזה צינתיים הוה קני את כולה מסתמא בחפירה כל שהוא: לקנות

חזקת הבתים פרק שלישי בבא בתרא

נג.

ה"מ צנכסי ומשכיר לחבירו דאיכא דמסר ליה דליקני אבל צנכסי הגר מאן מסר ליה דליקני ואין נראה לר"י דצהדיא אמר בפרק הפרה (נ"ק דף נב.) ושם ד"ה מין) דלא קנה במסירת מפתח ולא מהני מסירת מפתח אלא שלא יאטרך לומר לו לך חזק וקני^א ודוקא גבי בדיקת חמץ הו"ל דמלי במסירת מפתח דמי שמפתח צידו עליו לצדוק לפי שצידו ליכנס ולצדוק^ב ומה שפי' נמי דלא קני צנעילת דלת לא משמע כן בגיטין צהורק (דף עו: ושם) דקאמר תיחל איחי ומיחוד ומפתח אלמא צנעילה לחודה קניא שלא היתה יכולה לעשות מנעול דצנצת היה ואפי' דאסור לקנות צנצת צנכ"מ שרי שלא מטרף דעתו עליו כדאמר לקמן ולא דמי נעילת דלת למצריח ארי דדוקא נתן לרור דסכר מינה מיל הו"ל דלמא צנכסין דהוי מצריח ארי אבל הכא שנועל צפני כל אדם ואין מניח אדם ליכנס^ג מוכח מילתא שהצית הו"ל שלו וקני צנעילה לחוד^ד וכן מוכח לקמן (דף נז.) גבי הא דמתן אלו דברים שיש להן חזקה ואלו דברים שאין להם חזקה ופרץ צנכ"מ מ"ש רישא ומ"ש סיפא אמר עולא כל שאילו צנכסי הגר לא קנה כו' וקמני סיפא הכנים מרגולין צמך הצית ה"ז חזקה וקנה נמי צנכסי הגר וה"ט דהתם דקנה משום דמסתמא כשנתן שם מרגולין נעל דלת לשמן אלמא דקנה צנעילה אבל קשה לרשב"א דאמר לקמן הצונה פלטריין צנכסי הגר וצא אחר והעמיד לכן דלתות קנה והתם מיירי צנעל דאי לא נעל אמאי קנה הא לנני צעלמא הו"ל דאפי' כמו קמא שכל אדם יכול ליכנס כשלא נעל אלא ודאי צנעל איירי ומשמע דוקא שהעמיד דלתות

שלא בפניו צריך למימר ליה לך חזק וקני בעי רב מתנה היאך אמר שמואל מאי תבעי ליה לאבא השתא ומה מוכר דקא יהיב ליה וזו אי א"ל לך חזק וקני אין אי לא לא מתנה לא כל שכן ורב סבר^ה מאן דיהיב מתנה בעין יפה יהיב וכמה כל שהוא כדשמואל דאמר שמואל יגדר גדר והשלימו לעשרה יופרץ פרצה כדי שיכנס ויצא בה הרי זו חזקה האי גדר היכי דמי אינלימא דמעיקרא לא הו"ל סלקי לה והשתא נמי לא סלקי לה מאי עבד ואלא דמעיקרא הו"ל סלקי לה והשתא לא סלקי לה טובא עבד לא צריכא ידמעיקרא הו"ל סלקי לה ברווחא והשתא קא סלקי לה הו"ל עיילי בה והשתא נמי עיילי בה והשתא קא עיילי בה ברווחא א"ר אסי א"ר יוחנן נתן צרור והועיל נטל צרור והועיל ה"ז חזקה מאי נתן ומאי נטל אינלימא נתן צרור וסכר מילא מינה נטל צרור ואפי' מיא מינה האי מבריה ארי מנכסי חבירו הו"ל אלא ינתן צרור דצמד^ו לה מילא נטל צרור וארוח לה מילא ואמר רב אסי א"ר יוחנן ישתי שדות ומצר אחד ביניהן החזיק באחת מהן לקנותה קנאה לקנות

אבל לא העמיד דלתות לא קנה צנעילה: (נעיל:) נע"ל וגדר ופרץ כ"י שהוא. פ"ה דל"ג צנכסי משום דצנכסי הגר לא שייך לפניו ואינה קשה דאיכא למימר משום דנותן ואחין שחלקו נקט בפניו ומיחו ל"ג ליה דליין צנכ"מ אצרייתא דרב שרביא צנכסי אין שלא בפניו לא ואמתני' ה"ל למידק ועוד דבעי רב במתנה היאך תפשוט ממתני' דלנותן מתנה קתני בפניו אי גרס לה: (נעיל:) אב"ז כ"י הני דא"ר בני חזקה ניהו. פירוש דמשמע ליה דנ"ל צנכסין הו"ל דבעי ג"ש חזקה כלומר צמדי דשיין חזקה אבל צנכסין כו' מש"ה פריך אטו הני כגון נותן מתנה והאחין שחלקו לאו בני חזקה ג"ש יניחו: אב"ז שמואל ומאי תבעי ליה לאבא ומה מוכר כו' אע"ג דשמואל אית ליה ספ"ק דצ"מ (דף טו.) דיפה כח מתנה מוכח מוכר לענין דלא טריף מנייה את השצח היינו אחר שכבר נתקיימה המתנה כדפ"ה: דה"ה פרצה יהיב דמי אינלימא דמעיקרא לא עיילי בה והשתא נמי לא עיילי בה מאי עבד. נראה דל"ג (י) דהיינו מניין למימר השתא נמי לא עיילי הא כדי שיכנס ואלא בה קאמר לכן נראה כספרי דגרסינן דמעיקרא לא עיילי בה והשתא עיילי צה טובא עבד: טובא עבד. ואין זה כל שהוא אלא כו' ונעל נמי כל שהוא צריך לישב כעין הני^ה:

אותה דהא אכתי סלקי לה קתא. והאי דנקט שמואל והשלימו לעשרה לאו דוקא דה"ה לפחות מ"י (והוא) דהשתא אהני להכי דסלקי דדוחקא ומעיקרא הו"ל סלקי לה דדוחקא ואורחא דמילתא נקט דסתם השלימו לעשרה מעיקרא סלקי לה דדוחקא והשפא סלקי לה דדוחקא: והשפא קעייני לה דדוחקא. דפורחא אהני. ולא בעי לתרובי דמעיקרא לא עיילי כלל והשפא עיילי לה דדוחק דטובא עבד דשווייה פתח. וצ"י נעל כל שהוא נמי איכא לפרושי כה"ג שסתם פתח סתמיה כל שהוא דמעיקרא עיילי לה דדוחקא והשפא עיילי לה דדוחקא א"י שקבע מנעול בלתי נעול צו דהיינו ציין אבל סגר את הדלת ונעל במפתח צנכסי הגר אינה חזקה דאין זה אלא עושה מלואה לשמור בית חבירו ומצריח ארי מנכסי חבירו הו"ל דללקמן משמעתין. ואע"ג דבצי שכירות צמים אמרי' בפסחים (דף ד.) משמער לו מפתחות הוי בחזקת שוכר ויה"ל לגבי לקנותו ה"מ צנכסי ומשכיר לתצורו אבל צנכסי הגר מ"י מסר לו מפתחות שיקנה הלכך קריין בעין כל שהוא: נאן לרור. צנכסי שגבדו השדה. וכולה שמעתי אנכסי הגר קאי וה"ה לקונה דבר מחבירו: נעל לרור. מן הגדר ועשה צו נקב: ה"ז חזקה. וכגון דמהני לשדה כדמפרש ואזיל: מאי נתן כו'. למאי אהני האי נתינה ונטילה דליהוי חזקה: אינלימא נתן לרור וסכר מיל. ראה נהר שוטף ורואה ליכנס דרך נקב וצא זה וסתם את הנקב בצורר וסכר את המים מן השדה שלא יכנסו בו (י) שלא יטעפו את השדה: ואפי' מיהא מיל. שנאספו לה מים בצד האחד ועשה נקב בצד השני כדי שיצאו לחוץ: האי מצריח ארי וכו'. הא למה זה דומה למשיב אצידה דכל ישראל מנוזין להציל ממון חביריהו מן ההיזק ואין קריי חזקה אלא דומיא דגדר ופך שעושה צו ציין או כל תיקון הארץ לו לשדה כגון משקה מים או זומר או זורע או חרש: דלמא לה מיל. כמו למד פתיל (בבבב יט) וצמח פסור (פסחים קו.) חייב (י) המים שצנכסו שלא יצאו לחוץ חזקה כמו משקה את השדה דומיא דחורש שמתקן את השדה ומייפץ השפא: וז' דפסח ליה מיל. ע"י נטילת לרור נכנסו המים מן הנהר דרך חור שצנכסו: וא"ר אפי' ארי' ב' שדות. של גר הסמוכין זה לזה אלא שיש מזה אחד ציניין: החזיק באחד מהן. כגון דרפק צה (י) כדלקמן (נז.) ומכיון לקנותה לצדה ולחצרתה לא נתן לב לקנות קנאה לאותה שדה לצדה ואי לא הוה מזה צינתיים הוה קני את כולה מסתמא בחפירה כל שהוא: לקנות

עין משפט
גר מצוה

ר"ב א מ"י פ"א מהל' מביה הל' ח סמג
ע"ה פ"ט ט"ז ח"מ ס' קנא ספ"ק:
רב ב מ"י שם הל' יא
ט"ז ט"ז ע"ה
גמור וצ"י:
רבא ג מ"י שם ט"ז שם
ספ"ק:
רבב ד מ"י שם ט"ז שם
ספ"ק:
רבג ה מ"י שם ט"ז שם
ספ"ק:
רבד ו מ"י שם הל' יב
ט"ז שם ספ"ק:
רבז ד מ"י פ"א מהל'
ויכיה הלכה סמג שם
ט"ז ט"ז ח"מ ס' ע"ה ספ"ק
ח:

רבינו גרשום

אע"ג דמחזיק המקבל לא קני עד דאמר ליה המוכר לך חזק וקנה: במתנה חזקה. צריך למימר ליה לך חזק וקנה או לא. מי אמרינן בעין יפה נתון וקנה המקבל אע"ג דלא אמר ליה לך חזק וקנה: גדר גדר. שהיה קרוב לעשרה והשלימו המקבל לעשרה: יכנסו ויצא בה. דרך אותו פירצה הו"ל חזקה: דמעיקרא כשגדרה הנותן הו"ל סלקי ליה אינשי על אותו גדר ועכשיו חבירוהו לא מקבל דלא יכלי אינשי למסוק לה: טובא עבד. ואמאי קרי ליה כל הנותן הו"ל סלקי ליה אינשי מניה מילא. כלומר שראה מים שהיו באין דרך חור אחד לשטוף את השדה ונתן צרור באותו חור כדי שיעבד המים שלא יטעפו את השדה: נטל דאפי' מילא מניה. שהיה כל השדה מלאה ולא היו יכולין לצאת ממנה ונטל זה צרור אחד מפתח השדה ויצאו המים דרך נטילת הצרור: האי מצריח ארי. כלומר מה ציין חזקה הו"ל חזקה וזו היא מצי למימר ליה הנותן או אחד מן האחין מצוה בבת שהצלת נכסי כי כן חובה לבר ישראל להציל ממון חבירו ולא הו"ל חזקה: אלא נתן צרור דצמד לה מילא. שהיתה שדה בית השלחין דצריך לה מים הרבה וצמד לה. שספק בצרור דרך צאת המים שלא יצאו מן השדה ולא סגי לה בלי מים: נטל דפתח לה מילא. שנטל צרור א' ועשה דרך למים ליכנס דבענין זה ודאי [הו"ל חזקה: ב' שדות. של נכסי